הלכה · משנה תורה · מפרשים · חידושים מהגאון בעל מחנה אפרים · ספר משפטים

חידושים מהגאון בעל מחנה אפרים על משנה תורה, הלכות מלווה ולווה

רבי אפרים נבון

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חידושים מהגאון בעל מחנה אפרים על משנה תורה, הלכות מלווה ולווה

רבי אפרים נבון

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חידושים-מהגאון-בעל-מחנה-אפרים-על-משנה-תורה-הלכות-מלווה-ולווה/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק ג 4
הלכה ד 4
פרק ד 4
הלכה ג 4
הלכה יא 4
הלכה יג 5
פרק ו 5
הלכה ב 5
הלכה ד 5
הלכה ז 5
פרק ז 5
הלכה ג 5
הלכה יב 6
פרק ח 6
הלכה א 6
הלכה ה 6
הלכה יב 6
הלכה טו 6
פרק י 7
הלכה א 7
פרק יז 7
הלכה ט 7
פרק כה 7
הלכה ו 7
פרק כו 7
הלכה ו 7
פרק כז 7
הלכה טז 7

פרק ג

הלכה ד

עבר בעל חוב ונכנס. נ"ב רבינו כתב בהדיא בהל' גזלה דהוי גזלן. ונלע"ד ליישב דבריו דאבד או נשרף דקאמר היינו שלא באונס ומ"ה מתחייב בדמיו משום דהוי ש"ש דהרי קנאו למשכון כדמוכח בתמורה ואין חיובו של ש"ש אלא בשעה שנאבדה כדמוכח ההוא דהיתה לו פרה שאולה:

כתב ה"ה ז"ל וכבר נתבאר פ"ג מהל' גנבה שאין אדם לוקה ומשלם בבת אחת. נ"ב ונ"ל איפכא דעל הלאו אינו עובר אלא עד שנשרף אבל משעת תפיסה נתחייב באונסין ודו"ק:

פרק ד

הלכה ג

ומוציאין אותה מן המלוה. נ"ב מדברי רבינו נראה דיורדין לנכסיו וכ"נ בר"פ הגוזל ומאכיל ובתמורה בפלוגתא דאביי ורבא כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד יע"ש דלא כהריטב"א ז"ל בפ"ק דקידושין שכתב דרבית אינו גזל וקנאו המלוה ואם קידש בו את האשה מקודשת וכ"כ בפ' א"נ גבי יהיב ליה גלימא. ודלא כהריטב"א שכתב בפ"ק דקידושין אההיא דמקשה תלמודא רבית מעליא ופירש"י ז"ל ואמאי קרי ליה הערמת רבית משמע דלא קשה ליה אלא אלשון אבל מקודשת מיהא הויא. ולדידי נראה לדקדק איפכא משום דס"ל דאפי' לא יהא אלא אבק רבית אינה מקודשת דכיון דאינו יכול להוציא בדין מידה לאו מידי קא יהיב לה כדמשמע בפרק מרובה גבי אתנן אסרה תורה יע"ש:

הלכה יא

בד"א כשהוסיפו עליו עד חמישיתו. כתב ה"ה וכו' יוצא במקום אחר כמתחלה. נ"ב אפילו אינו יוצא כמתחלה כל שיוצא במקום אחר שם מטבע עליו ונותנו לו והוי כמטבע שהוזל וכ"כ התוס' שם ע"כ:

וה"ה למלוה על המטבע ופחתו ממנו. נ"ב מדברי הרמב"ם ז"ל בהלכות אישות נראה דמלוה על המטבע ר"ל שפירש לו מטבע ידוע ובזה אם פחתו ממנו יותר על חמישיתו מנכה לו. מינה נשמע דכל שלא פירש מטבע ידוע אע"פ שפחתו ממטבע הראשון כיון ששניהם שוין כאחד נותן לו כי השתא וההיא דכתב הרמב"ם פי"ז איירי כששוה יותר, ולפ"ז אין מקום למ"ש הר"ן שם דאם שוה יותר מה מועיל השעבוד:

הלכה יג

יראה לי שאין הוראה זו נכונה. כתב ה"ה ז"ל זה הלשון מורה וכו'. נ"ב צ"ע דלמ"ד בטלו ולא בטלו עדיין לא נגמר הלאו דלא תקח נשך ואפילו לסברת רבינו דפסק כמ"ד קיימו ולא קיימו מ"מ ס"ל דעדיין לא עבר הלאו כמבואר בהל' שחיטה גבי שילוח הקן. ומדברי התוס' בפ' הגוזל בתרא נראה דכל שלא נתן בתורת רבית אלא בתורת מתנה לא עבר אלאו ומש"ה כתוב בהג"א דת"ח מותר כל שהתנה ליתן בתורת מתנה והשתא א"ש דלא אסרה תורה אלא כשנותנו בתורת רבית. ומכל מ"ש יש תשובה לדברי הריב"ש שכתב דגבי רבית אין יורדין לנכסיו דליכא אלא עשה לבד דוחי אחיך וזה אינו כמ"ש:

פרק ו

הלכה ב

לפי שלא התנה עמו שילוהו וידור בחצירו. נ"ב כלומר ואפילו בחצר דעביד לשכר וכ"נ מדברי הראב"ד:

הלכה ד

המלוה כו'. כתב ה"ה ז"ל ולא ראיתי לאחד מהמפרשים ז"ל מסכים עמו. נ"ב התוס' סברי כסברת הראב"ד. אבל לע"ד נראה עיקר כדברי רבינו דהסוגיא דערכין מוכח דצד אחד ברבית הוי מה"ת ודו"ק שם:

הלכה ז

הורו רבותי וכו' ע"מ שיאכל פירותיה. נ"ב קשה דמדבריו משמע דאע"ג דקצץ לא שיאכל פירות בשכר ההלואה דשרי ואילו בגמרא משמע דמאן דשרי במשכנתא ה"ט משום דלא קצץ. ונראה מכאן דצד אחד ברבית מותר מן התורה וכ"פ רש"י ז"ל דאפשר שלא יעשו הכרמים ול"ד למוכר באסמכתא:

והקנהו גוף זה לפירותיו. נ"ב קשה א"כ אמאי איצטריך שיגביהם המלוה לקנותם כמ"ש בפ"ז:

פרק ז

הלכה ג

ה"ז צריך לקנות מידו על כך. נ"ב ה"ד כשאמר להסתלק לכשיביא לו אבל אם א"ל נסתלקתי מעכשיו דיו דלשון סילוק מהני אפילו היכא דגופו קוני כדמוכח פ"ד מהל'

זכיה ועיין מ"ש בהל' עבדים פ"ח וכ"נ מחידושי הר"ן פ' השולח והרא"ה כתב דאם החזיר השואל תוך ימי שאלתו דפטור מאונסין:

הלכה יב

השוכר כו'. כתב ה"ה ז"ל וכתב הרשב"א ז"ל כו' דהא יכול לחזור בו. נ"ב כלומר דפועל יכול לחזור בחצי היום. ולעד"נ דשאני הכא ששכרו לימים וכל יומא ויומא הוי שכירות בפני עצמו ונמצא דעדיין לא חל השכירות אבל אם שכרו לכל ימות הקיץ בסך מה חל השכירות מעכשיו ולא הוי מלוה ואף על גב דפועל חוזר בו בחצי היום מיהו כל שלא חזר גופו קנוי:

פרק ח

הלכה א

וכן אם מכר לו מטלטלין. כתב ה"ה ז"ל אבל הרשב"א ז"ל וכו' קצוב עכשיו. נ"ב וכן נ"ל דעת רבינו מדכתב בראש הפרק אסור להרבות על המכר כיצד מכר לו קרקע או מטלטלין וכו' שזה דומה כמו שנותן לו עשרים בשביל שנותן לו מאה כדי להשתמש עד זמן פלוני משמע דבסתמא שרי וע"כ צ"ל דאיירי בשאין לו שער ידוע:

הלכה ה

קודם שיגמר וכו'. נ"ב נראה דה"מ שהפירות באו לעולם הוא דאסור אבל אם לא באו עדיין לעולם שרי שאפשר שילקה ונמצא שאינו קרוב לשכר:

הלכה יב

או אם נטרפו הרי הן ברשותו הרי זה מותר. נ"ב ואף על גב דאם מתו הרי הן למקבל כיון דאם הוזלו או נטרפו הם ברשות הנותן שרי:

הלכה טו

השכיר לו בהן מקום ששוה שכרו וכו'. נ"ב נראה דוקא בשכירות קרקע כיון דשוה כל כסף דמטעם זה אין אונאה לקרקע אמרינן סביר וקביל אותו בד' אבל אם מכר לו חפץ ששוה שנים בד' לא אמרינן סביר וקביל בד' אלא מתנה הוא דמחל לו הב'. וכן נראה מפרק הספינה גבי מכר לו את הצמד לא מכר את הבקר:

פרק י

הלכה א

ואילו רצה היה קונה מחזיר. נ"ב מדברי רבינו נראה דאיירי ביש לו מעות וכ"כ בפרק זה גבי פוסקין על שער שבשוק שלא אמרו חכמים פוסקין על שער שבשוק אלא בנותן לו מעות עכשיו:

פרק יז

הלכה ט

המוציא כו'. כ"מ כתב הר"ן אם לפחות אם להוסיף. נ"ב צ"ע אי איסור זה משום צד אחד ברבית. ועיין בתשובת רש"י ז"ל שהביא בלחם רב והוא בסי' י"ג:

פרק כה

הלכה ו

וקבלן כו'. בה"ה ז"ל ומדברי רבינו נלמוד למחייב עצמו ליתן מנה וכו'. נ"ב וכ"נ מדברי הר"ן והרא"ש בפ"ק דקדושין גבי התקדשי לי תנהו לכלב וכו' כתבו שאין הערב מתחייב אלא בשמגיע זכות לאחר שעל ידי זכותו של זה מתחייב זה:

פרק כו

הלכה ו

בד"א כשאמר לו הלוה אבל אם עמד וכו'. נ"ב מדברי רבינו נראה דאם נעשה ערב מעצמו דאע"פ שתבע תחילה ללוה ולא נמצא לו והלך ונפרע מן הערב בדין ה"ז פטור כיון שלא אמר לו תחילה ערבני. ועל זה תמה הראב"ד ז"ל דלמה דהא לא דמי לפורע חובו של חבירו דפטור דלא ההנהו כלום אבל הכא הרי על פיו הלוה לו והוא נתרצה ולוה. ומדברי בעל התרומות בשער מ"ו גבי ערב לכותי נראה כסברת הראב"ד ז"ל:

פרק כז

הלכה טז

ואינו נוטל אלא איסתרא אחת שיד בעל השטר על התחתונה. נ"ב עיין בהלכות ערכין דשייך לכאן ובבעל התרומות ע"כ: